

Extraits de « La matière de l'absence » de Patrick CHAMOISEAU, ed du Seuil, septembre 2016

Revirat en occitan per Claudina CHALMETON (Calandreta de Carcassona).

Març de 2017

« Son ma sòrre e mon bèl fraire que del temps que foguèron « exiliats » en Martinica per L'Educacion Nacionala...me faguèron conéisser mai prigondament l'istòria de las Antilhas, de la creolitat, de la literatura. Trapèri de semblanças fòrtas amb l'istòria nòstra. Evidentament, lo tèma de l'esclavitud èra portaire d'una fòrça encara mai dramatica . Legiguèri alara « Cahier d'un retour au pays natal » d'Aimé Césaire, « Une enfance créole » de Patrick Chamoiseau...etc...Foguèt un encantament. » C C.

Patrick Chamoiseau nasquèt a Fort de France en 1953, en Martinica. Obtenguèt lo prèmi Goncourt en 1992 per « Texaco ».

A escrit tanben « Eloge de la créolité, Lettres créoles, Ecrire en pays dominé ». A costat de Raphaël Confiant, s'inscriu dins la dralha d'Aimé Césaire, Edouard Glissant, escrivans reivindicant sas racinas africanas e la reconeissença de la lenga creòla escanada un còp èra pel colonizator...

Dins « La matière de l'absence », son darrièr libre, l'autor vialha, a partir de la mòrt de sa maire, l'istòria encara plan desconeguda de las Antilhas, sas genèsis, sos rituals, sos biaisses de viure. Torna montar a las originas de l'umanitat, torna traçar la creativitat espantanta d'un pòble que faguèt espelir sos mites e sas luchas dins lo ventre d'un batèl negrièr.

P 106 : “Lo 22 de mai de 1848, dins la vila de Saint Pierre, un soslèvement d’esclaus obliguèt lo governaire a proclamar d’un biais anticipat l’abolicion de l’esclavitud. Lo decret vengut de França arribariá qualque temps mai tard. I aguèt de fusilhadas. D’ostalses foguèron cremats. Los independentistas an erigit aquela data en fèsta nacionala. En moment fondator, enauçat al reng de “revolucion”.

P150 : “Los captius que subrevisquèron als batèls negrièrs portèron dins las isclas nòstras, d’aujòls e çò que sabián de l’Africa, mas aquela carga jasiá dins la pòcha liquidificant de la desmemòria. Son estructura memoriala aviá patit a l’extrèm a causa de l’espant d’aver viscut la cala, lo desconegut sens limits del batèl e del “viatge immens”. Coma ba disiá Glissant, foguèron los sols “migrants nuses” que desbarquèron dins la Caraïba e las Americas. Sens vestits, sens armas, sens maletas, sens aisinats, sens bibliotèca, sens lo mendre instrument, èran solament portaires de « traças ».

P 153/154 : (...) Dins las Americas e la Caraïba i aguèt mai d’un vam individual cap al retorn a l’Africa, a la densitat iniciala, per escapar al trebol de la deflagracion mestissa qu’aviá fait naissér un quicòm d’illegible, e doncas d’insuportable. Pendent l’esclavitud, las primièiras generacions de los que fugiguèron las plantacions, los famoses “negres marrons”, foguèron totjorn tafuradas per l’enveja de tornar en Africa. En cò dels esclaus que nasquèron sus plaça, e que cerquèron sa libertat, aquela enveja imperiosa se transformèt en quicòm de lancejant e prigond, en impossible actiu. Demest los que capitèron de demorar de temps en “marronatge”, n’i a que se trapèron en naufragi dins aquel sòmi de l’Africa perduda. Aquela manca anava constituir lo sens de son agach, lo corrent de son sòmi, e l’immobilizacion de sa vida en tèrras creòlas americanas. La majestat poética de Césaire s’expandiguèt sus aquela causa lancejanta d’una Africa fantasmada. Ne faguèt una sorga a l’encòp intocable e dobèrta sul mond, que a estructurat dins sa pèrda, son omission, sa lacuna, una de las mai supèrbas poéticas del sègle xx. Césaire capita un despassament fruchós de la nòstra manca iniciala.”

P 157:” Quora las pluèjas son violentas, que las tempèstas degalhan las ribas, vesèm aparéisser d’òsses, tot un leit d’escombres que venon dels pòbles amerindians a l’ora d’ara desapareguts. D’unes d’aqueles vestigis apartenon tanben a los nòstres aujòls esclaus : son dòl impregnèt cada malha d’aquesta tèrra, mas sa subrevivéncia foguèt tament empachada, desvirada e leugièira, que çò que produguèt s’es sovent dissipat sens relíquias e sens audiéncia. Es la memòria coloniala que balisa lo nòstre territòri.”

P 220: "Los colonialistas pensavan que sa lenga èra lo sol biais de poder dire las causas. Los amerindians e los esclaus africans pensavan parièr, e vivián lo lancejant de sas lengas vengudas inutilas. Creguèron que son anma s'anava degalhar amb sa lenga, quasi una part de sa sang. La memòria se desfa de las lengas que servisson pas. Se met a errar entre "fantasmes e messorgas". La mesa en contacte de las lengas los emportan dins la fabrega incessanta dels lengatges. Aquí en Martinica, la desmemòria a carreat d'escombres de lexic, n'a fait de fossils que s'amagan dins los contes, dins los tròces de rituals e de cants.

Las lengas amerindianas s'esfondrèron dins l'abisme d'un quasi-genocidi.

Las lengas d'Africa defalhèron dins l'en-defòra de la cala.

La lenga del colon(dominanta doncas òrba) pòt solament exprimir son unenc orgulh.

Un real sens alfabet espeliguèt.

L'indicible regnèt.

Los esclaus l'acarèron pel crit inaugural que ressonèt dins la cala dels batèls negrièrs, puèi per las danças que letrejèron las sòbras d'un sillabari sacrat. Enfin, lo desir de dire, l'obligacion tanben de véser, d'ausir e d'exprimir aglutinèron los mots subrevivents, difractèron sas sonoritats, entrainèron sos sens dins de mescladissas e de derivas, fins a balhar aquel malhatge foncional que foguèt la lenga creòla. »

P 234/235/236 : " Lo moment lo mai dificil pels captius africans, èra quora lo batèl levava l'ancora pel grand larg. Avián conegut la vida dels "barracoons". Avián passat l'arbre de la desmemòria e se trapavan encadenats, cap e cuol, amb de mond d'etnias e de dieusses diferents. Ignoravan son devenir. L'opinion generala èra que los Blancs los destinavan a èsser manjats.(...) Petada de las escotilhas. Caïnament de las sarralhas. Levada dels escalièrs e dels pontilhs. Clas de la darrièra ancora montada e que truca lo pont. Una setmana. Doas setmanas. Tres, sièis, sèt, uèit semanas...

P 305 /306 : "**Legendari de l'impensable** - De qué se passèt dins la nuèit oceana de la cala ? Quina nafradura del nòstre imaginari se vegèt d'un còp dobèrta per aquela Digènesi ? (...) Dempuèi la nòstra origina Sapiens, las comunautats primièiras reservavan de passatges iniciatics destinats a ensarrar l'equacion individuala dins un corset comunautari. Permetiá a cada persona de balhar de sens al debanament de sa vida tot en sometent aquesta vitalitat a un òrdre collectiu. Mas dins aquela origina altra que foguèt per nosautres la cala negrièra, las iniciacions anterioras se trapèron avalidas dins una sideracion : la que provoca la mòrt. (...) Dins la cala, subreven la mòrt de tot. "